

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΔΙΔΑΓΜΕΝΟΥ

A1. α. 1. ΛΑΘΟΣ . «αἱ ἄλλαι... ἔθεσι καὶ ἀσκήσεσιν, ἢ δὲ τοῦ φρονῆσαι παντὸς μᾶλλον θειοτέρου τινὸς τυγχάνει, ὡς ἔοικεν, οὐσα, ὃ τὴν μὲν δύναμιν οὐδέποτε ἀπόλλουσιν»

2. ΛΑΘΟΣ «ὕπὸ δὲ τῆς περιαγωγῆς χρήσιμόν τε καὶ ὠφέλιμον καὶ ἄχρηστον αὐτὸ καὶ βλαβερόν γίγνεται.»

3. ΣΩΣΤΟ «Τούτου τοίνυν, ἦν δ' ἐγώ, αὐτοῦ τέχνη ἂν εἴη, τῆς περιαγωγῆς, τίνα τρόπον ὡς ῥᾶστα τε καὶ ἀνυσιμώτατα μεταστραφήσεται, οὐ τοῦ ἐμποιῆσαι αὐτῷ τὸ ὄραν, ἀλλ' ὡς ἔχοντι μὲν αὐτό, οὐκ ὀρθῶς δὲ τετραμμένῳ οὐδὲ βλέποντι οἷ ἔδει, τοῦτο διαμηχανήσασθαι.»

A1.β. σφεῖς «ἐπαγγελόμενοί»

ᾧ « τὸ ὄργανον»

B.1. Είναι γνωστό πως ολόκληρη η πλατωνική Πολιτεία συμβολίζει τη μετάβαση του ανθρώπου από την άγνοια και την απαιδευσία στη γνώση και την αλήθεια. Έτσι, για το Σωκράτη η παιδεία συνιστά την τέχνη που επαναπροσανατολίζοντας και καθοδηγώντας τις δεδομένες γνωστικές ικανότητες του ανθρώπου, προάγει την ολιστική και βαθμιαία προσέγγιση του Αγαθού.

Ο ίδιος ο Σωκράτης ισχυριζόταν ότι καμία φιλοσοφική θεωρία δε γέννησε ο ίδιος αλλά με τη διαλεκτική μέθοδο, σαν τη μαία βοηθούσε το συνομιλητή του να γεννήσει την αλήθεια που υπήρχε ήδη μέσα του. Αυτή η θέση συνδέεται με τη θεωρία της ανάμνησης του Πλάτωνα. Σύμφωνα με αυτή, η ψυχή, που είναι αθάνατη, γνώρισε τις Ιδέες στον ουρανό και όταν φυλακίστηκε στο θνητό σώμα τις λησμόνησε. Επομένως, η αληθεια είναι η άρση της λήθης και η παιδεία βοηθάει την ψυχή να ξαναθυμηθεί. Ορόλος της παιδείας, συνεπώς, δεν είναι να εγγράψει πληροφορίες στην ψυχή αλλά να αλλάξει την κατεύθυνσής, να την κάνει να στραφεί από τον απατηλό κόσμο των αισθητών στον αληθινό κόσμο των Ιδεών. Στην αλληγορία ο δεσμώτης κατευθύνεται από τη σκοτεινή σπηλιά στο φως, συνηθισμένη αντίθεση στον Πλάτωνα που εκφράζει την αντίθεση ανάμεσα στην παιδεία και την απαιδευσία. Το όν είναι αυτό το οποίο πραγματικά υπάρχει και η αναζήτησή του Όντος αποτελεί θεμελιώδες φιλοσοφικό ερώτημα. Το ανώτερο αυτό ον είναι το Αγαθό. Η παιδεία είναι η περιαγωγή της ψυχής προς τις Ιδέες και το Αγαθό. Η λέξη περιαγωγή, που σημαίνει μεταστροφή, έχει φιλοσοφική βαρύτητα, διότι δείχνει πως η γνώση και η παιδεία, καθώς στρέφεται στον κόσμο, οφείλει να έχει πάντα καθολικό χαρακτήρα και να μην εξαντλείται σε προσέγγιση από μία

επιμέρους οπτική γωνία. Στο ίδιο πλαίσιο εντάσσεται και η χρήση του δεοντολογικού ρηματικού επιθέτου περιεκτέον, το οποίο όμως δεν προτρέπει απλώς σε μια ευρύτερη θέαση αλλά αποβλέπει σε μια μεταστροφή της ψυχής από τον κόσμο των αισθήσεων προς τον κόσμο των Ιδεών. Πρόκειται, όπως και στην περίπτωση της παιδείας, για μια στροφή όλης της ύπαρξης προς τον «ήλιο», προς το αγαθό –για μια επώδυνη πορεία. Λίγο παρακάτω (521d) ο Πλάτων θα ονομάσει την άνοδο της ψυχής προς το όντως Ον, «μεταστροφή/επιστροφή της ψυχής από μια νυχτερινή μέρα στην αληθινή μέρα» –και αυτή είναι η «αληθινή φιλοσοφία»

B.2. Στο δοθέν χωρίο της Πλατωνικής Πολιτείας, ο Σωκράτης κάνει αναφορά στον ισχυρισμό των επαγγελματιών της γνώσης σοφιστών και ρητοροδιδασκάλων, οι οποίοι δυσχυρίζονται πως η γνώση δεν είναι κάτι που προϋπάρχει στην ψυχή, αλλά την αντιλαμβάνονται ως πληροφορία που λαμβάνει χώρα έξωθεν. Ακολουθώντας μια πιο επιφανειακή προσέγγιση φέρουν την πεποίθηση πως η γνώση συνιστά ένα σύνολο πληροφοριών, τις οποίες ο άνθρωπος προσλαμβάνει από εξωτερικές πηγές (π.χ. εικόνες, ακούσματα, βιβλία, συμβατικά μαθήματα). Και τις εσωτερικεύει εν συνεχεία μέσω των αισθήσεων.

Μάλιστα, η, εν λόγω άποψη του φιλοσόφου ενισχύεται μέσω δύο σχημάτων λόγου. Αρχικά, με την επανάληψη της πρόθεσης “Εν” (οὐκ ἐνούσης ἐν τῇ ψυχῇ / ἐπιθεντες) καθίσταται σαφής η πεποίθηση των επαγγελματιών πως αυτοί τοποθετούν, ως αυθεντίες τη γνώση στους ανθρώπους.

Εν συνεχεία μέσω της παρομοίωσης, η οποία δηλώνεται με τη λέξη “οἶον” παρομοιάζονται από τον Σωκράτη με “αυθεντικές”, οι οποίες βάζουν όραση στα μάτια των τυφλών. Η χρήση των σχημάτων λόγου απλουστεύει το περιεχόμενο των μηνυμάτων και καθιστούν πιο εύληπτο το νόημα στους συνομιλητές του Σωκράτη.

B.3. 1. α

2. γ

3. β

4. β

5. γ

B4.α. φανόν: φάσμα

ἀνασχέσθαι: ανακωχή

περικεκτέον: άξονας

τετραμμένω: ανατροπή

έντιθέναι: παρακαταθήκη

ἀπόλλυσι: απώλεια

B4.β. ἐπαγγελλόμενοι: Η σημασία της λέξης στα αρχαία ελληνικά δηλώνει τους επαγγελματίες της γνώσης.

Στα νέα ελληνικά οι σημασίες ποικίλουν.

Η πλειονότητα των μεταναστών θεωρούν την Ελλάδα Γη της επαγγελίας.

ἐπιστήμη: Η σημασία της λέξης στα αρχαία ελληνικά δηλώνει την ακριβή γνώση. Αποτελεί το σύνολο τεκμηριωμένων γνώσεων σε συγκεκριμένο και διακριτό τομέα του επιστητού.

Οι κοινωνικές επιστήμες ασχολούνται με τη μελέτη της ανθρώπινης συμπεριφοράς και της ανθρώπινης κοινωνίας.

B.5. Ο Αλέξανδρος Δελμούζος θεωρεί ότι η παιδεία συνιστά το βασικότερο μέσο για την προαγωγή της ευζωίας του ατόμου και του συνόλου, γιατί αποσκοπεί στην εξέλιξη του ευ ζην. Αυτό επιτυγχάνεται, καθώς η παιδεία είναι, ουσιαστικά, η καλλιέργεια της ψυχής που έχει ως αποτέλεσμα ο άνθρωπος να γίνεται ηθικός και ελεύθερος.

Στη συνέχεια, υποστηρίζει πως η παιδεία είναι εσωτερική διεργασία και όχι κάτι που παρέχεται στον άνθρωπο έξωθεν. Αντιθέτως, απαιτεί προσωπικό μόχθο και παρομοιάζεται με την ανάβαση μιας σκάλας που οδηγεί σταδιακά από τον υλικό κόσμο προς την ελευθερία.

Αυτή η ανάβαση δεν είναι ίδια για όλους τους ανθρώπους ούτε φτάνουν στο ίδιο σημείο ηθικής ολοκλήρωσης. Από τη δύναμη της ψυχής του κάθε ανθρώπου, από τα ιδιαίτερα γνωρίσματά της προσωπικότητάς του, από την ποιότητά του εξαρτάται με ποιον τρόπο θα αξιοποιήσει το δυναμικό του, ώστε να πετύχει την τελείωση. Σίγουρα, η μακροχρόνια ενασχόληση με την παιδεία φέρνει τον άνθρωπο πιο κοντά στην ιδεατή μορφή του.

Η πλατωνική άποψη για το σκοπό της παιδείας, όπως διατυπώνεται από τον Σωκράτη, είναι παρόμοια. Η παιδεία δεν είναι η μετάδοση γνώσεων σε μια «κενή» ψυχή που αγνοεί. Η δύναμη υπάρχει ήδη στην ψυχή και η παιδεία την κατευθύνει σε αυτό που έχει ουσία, στο *ὄν* και την απομακρύνει από τον υλικό κόσμο που είναι απατηλός.

Αυτή η πορεία από την άγνοια στη γνώση είναι ανηφορική, επίπονη και απαιτεί χρόνο και αφοσίωση. Όμως, χαρίζει στον ορθώς πεπαιδευμένο όχι μόνο γνώση αλλά ήθος, αδαμάντινο χαρακτήρα.

Κλείνοντας, η φύση κατά τον Πλάτωνα έχει καθοριστικό ρόλο για την επιλογή του άριστου βίου. Η φύση μπορεί να βελτιωθεί μέσω της παιδείας αλλά ως ένα βαθμό. Για αυτόν τον λόγο οι φύλακες στην ιδανική Πολιτεία του επιλέγονται από μικρή ηλικία με κριτήριο την οξύνειά τους. Οι ιδιοφυείς μπορούν να λάβουν την αγωγή που θα τους οδηγήσει στην ανώτερη γνώση (στα 35 έτη) και μετά τα 50 χρόνια θα αναλάβουν την διακυβέρνηση του κράτους για να ωφελήσουν το σύνολο.

Γ. ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

Γ1.

Και αν κανείς με ρωτήσει: Καλά, τι λες , αν κάποιος βλάπτει την πόλη, ότι πρέπει να κάνουμε ειρήνη μαζί του; Δεν θα το έλεγα· αυτό που κυρίως εννοώ είναι ότι πολύ γρηγορότερα θα τους τιμωρούσαμε, αν δεν κάναμε αρχή καμιάς αδικίας / αν δεν προκαλούσαμε καμία αδικία· γιατί δεν θα είχαν κανέναν σύμμαχο.

Γ2.

Στο απόσπασμα του έργου ο Ξενοφώντας καταγράφει τα πλεονεκτήματα της ειρήνης και τα μειονεκτήματα του πολέμου. Αρχικά, ο ίδιος υποστηρίζει πως αν κάποιος εξετάσει προσεχτικά τα προηγούμενα συμβάντα της πόλης θα αντιληφθεί ότι πιο επικερδής για την πόλη είναι η ειρήνη. Σε περίοδο ειρήνης παλαιότερα εισήχθησαν στην πόλη πολλά αγαθά « πολλά χρήματα εις τήν πόλιν άνενεχθέντα» ενώ όλα αυτά δαπανήθηκαν σε περίοδο πολέμου « έν πολέμω πάντα ταῦτα καταδαπανηθέντα». Ακόμα, στο παρόν είναι εμφανές ότι εξαιτίας του πολέμου πολλά από τα έσοδα έχουν εκλείψει ενώ όσα έχουν εισαχθεί, έχουν δαπανηθεί σε πολλές δραστηριότητες « δια μέν τόν πόλεμον καί τών προσόδων πολλάς έκλιπούσας καί τας εισελθούσας εις παντοδαπά καταδαπανηθείσας». Προσθέτει ότι όταν έγινε ειρήνη στη θάλασσα, αυξήθηκαν τα έσοδα και ήταν πλέον δυνατό στους πολίτες να τα χρησιμοποιήσουν όπως θέλουν « έπει δέ ειρήνη κατά θάλατταν γεγένηται, ηῦξημένας τε τας προσόδους». Συνεπώς, η ειρήνη είναι η μόνη συμφέρουσα επιλογή που θα οδηγήσει στην ευημερία της πόλης και των πολιτών.

Γ3.α.

έκλιπούσας - εξέλειπες / εισελθούσας - εισήεις / εισήεισθα / καταδαπανηθείσας - κατεδαπανῶ

Γ3.β.

μάλα – μάλιστα / ταχέως, τάχα, ταχύ – τάχιστα

Γ3.γ.

τις – τισί / προσόδους – πρόσοδοι / πολίταις - πολίτα

Γ4.

α. ἡ εἰρήνην : β' ὀρος σύγκρισης στο κερδαλεώτερον και υποκείμενο στο απαρέμφατο εἶναι / ταῦτα : υποκείμενο στο κριθείη (αττική σύνταξη) / τῶν προσόδων : ετερόπτωτος προσδιορισμός ως γενική διαιρετική στο πολλάς / ἄγειν : τελικό απαρέμφατο ως υποκείμενο στο απρόσωπο ρήμα χρή (Υποκείμενο του απαρεμφάτου : τοῦτον – υποχρεωτική ετεροπροσωπία)

β. Η μετοχή είναι κατηγορηματική γιατί εξαρτάται από το ρήμα εὔρήσει και έχει υποκείμενο τον ὄρο « τά χρήματα».

γ. «πῶς ἂν ἄμεινον ταῦτα κριθείη» : δευτερεύουσα ονοματική πλάγια ερωτηματική πρόταση μερικής αγνοίας, εισάγεται με το ερωτηματικό επίρρημα πῶς , εξαρτάται από το γνωστικό ρήμα οἶδα στο οποίο είναι αντικείμενο. Εκφέρεται με δυνητική ευκτική που δηλώνει το δυνατό στο παρόν μέλλον.

«ὡς χρή καὶ πρὸς τοῦτον εἰρήνην ἄγειν» : δευτερεύουσα ονοματική ειδική πρόταση που εξαρτάται από το λεκτικό ρήμα λέγεις στο οποίο είναι και αντικείμενο. Εισάγεται με τον ειδικό σύνδεσμο ὡς που δηλώνει υποκειμενική κρίση / άποψη. Εκφέρεται με οριστική και δηλώνει το πραγματικό.